

Problemy środowiska w Regionalnych Programach Operacyjnych NSRO na lata 2007–2013

Maciej Podemski*

Regionalne Programy Operacyjne są ważną częścią programu Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia (NSRO) na lata 2007–2013, który przewiduje wydatkowanie na objęte nim projekty około 85,6 mld euro, z czego 67,3 mld euro będzie pochodziło z budżetu Unii Europejskiej, a 11,9 mld euro z krajowych środków publicznych. Regionalne Programy Operacyjne (RPO) partycypują w około 25% w środkach finansowych przyznanych przez UE, co wynosi niemal 16 mld euro.

Ponadto Rada Europejska przeznaczyła 992 mln euro z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego dla 5 regionów Polski, w których PKB na mieszkańca jest najniższe dla całej UE (województwa: lubelskie, podkarpackie, podlaskie, świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie). Dodatkowo przedsięwzięcia realizowane z budżetu polityki spójności zostaną uzupełnione wkładem ze środków Wspólnej Polityki Rolnej i Wspólnej Polityki Rybackiej w wysokości ok. 12,4 mld euro.

Projekty RPO opracowane zostały przez zarządy szesnastu województw i przyjęte po konsultacjach społecznych. Następnie, w porozumieniu z Ministerstwem Rozwoju Regionalnego, przekazane zostały do Komisji Europejskiej (KE) do negocjacji. Do chwili obecnej odbyły się dwie tury negocjacji z KE, po których Zarządy Województw wносиły odpowiednie poprawki do swoich projektów. RPO większości województw zostały już zatwierdzone przez KE. Negocjacje prowadzi jeszcze Zarząd Województwa Świętokrzyskiego, którego program powinien także zostać zaakceptowany do końca września 2007 r.

Regionalne Programy Operacyjne muszą uwzględniać cele Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia oraz ich programów operacyjnych, a także główne cele Strategii Rozwoju Kraju 2007–2015 i przyjęte uprzednio strategie rozwoju własnych województw.

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007–2013

Jeśli chodzi o środowisko przyrodnicze, to jego problemy zawarte są w 3. celu NSRO: *Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski*, w akapicie *Zapewnienie i rozwój infrastruktury ochrony środowiska*. Kładzie się tam nacisk m.in. na: systemy gromadzenia i oczyszczania ścieków, zmniejszenie ilości składowanych odpadów komunalnych, rekultywację terenów zdegradowanych, zapewnienie odpowiedniej ilości

zasobów wodnych dla ludności i gospodarki kraju, przeciwdziałanie i minimalizację skutków negatywnych zjawisk naturalnych oraz redukcję emisji gazów cieplarnianych do atmosfery.

To ostatnie zadanie wiąże się ściśle z kolejnym akapitem 3. celu NSRO: *Dywersyfikacja źródeł energii oraz ograniczenie negatywnej presji sektora energetycznego na środowisko naturalne*. Realizacja jego zadań ma doprowadzić do zmiany struktury zużywanych paliw, zwiększenia sprawności istniejących instalacji i urządzeń energetycznych, a także do rozwoju energetyki odnawialnej, której udział w krajowym bilansie energii pierwotnej ma osiągnąć w 2013 r. poziom 7,5 %.

Zawarte w NSRO zadania związane z ochroną środowiska rozwinięte zostały w krajowym Programie Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko, a zwłaszcza w następujących jego priorytetach:

1. *Gospodarka wodno-ściekowa,*
2. *Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi,*
3. *Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska,*
4. *Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska,*
10. *Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku.*

Regionalne Programy Operacyjne NSRO

RPO NSRO są, jak już wspomniano, komplementarne do krajowych programów operacyjnych. W związku z tym w zakresie ochrony środowiska mieszczą się w następujących tzw. obszarach interwencji:

- poprawa jakości i tworzenie nowej infrastruktury ochrony środowiska,
- rozwój i modernizacja poszczególnych elementów infrastruktury ochrony środowiska oraz przywracanie wartości przyrodniczych na obszarach zdegradowanych.

RPO województwa dolnośląskiego na lata 2007–2013

Problematyka ochrony środowiska zawarta jest w 4. priorytecie: *Poprawa stanu środowiska naturalnego oraz bezpieczeństwa ekologicznego i przeciwpowodziowego Dolnego Śląska*.

Dużą słabością regionu jest jakość wód powierzchniowych, zanieczyszczonych głównie działalnością bytową i gospodarczą, oraz niewystarczająca ochrona wód podziemnych. Działania RPO będą więc koncentrować się na ochronie wód, zarówno powierzchniowych, jak i podziemnych, zapobiegając powstawaniu zanieczyszczeń oraz redukując zanieczyszczenia przedostające się do środowiska wodnego.

Niepokojący jest stan licznych wysypisk odpadów komunalnych i składowisk odpadów przemysłowych.

*EuroGeoConsulting, ul. Jesionowa 36A, 05-816 Michalowiec; maciej.podemski@egconsulting.com.pl

Konieczna jest przy tym likwidacja „dzikich wysypisk” śmieci oraz selektywna zbiórka odpadów i ich recykling. Przewiduje się też odzyskiwanie energii z odpadów oraz wykorzystanie biogazu.

Słabością regionu jest duża ilość terenów zdegradowanych i zdewastowanych przez działalność wydobywczą i przemysłową. Rekultywacji wymaga 6764 ha, co stawia województwo dolnośląskie pod względem zniszczenia terenu na drugim miejscu w kraju. Mocno zdewastowane są także obszary byłych radzieckich baz wojskowych oraz ich poligonów. W związku z tym wspierana będzie ich rekultywacja i zagospodarowanie dla celów przyrodniczych, rekreacyjno-wypoczynkowych oraz gospodarczych. Ważnym zadaniem będzie również likwidacja nieczynnych mogiłników i składowisk materiałów niebezpiecznych, a także rozminowanie terenów powojennych.

Obszar Dolnego Śląska jest zagrożony występowaniem katastrof naturalnych oraz powodowanych działalnością człowieka. Niepokojący jest stan infrastruktury ochrony przeciwpowodziowej (np. w regionie ponad 37% istniejących wałów przeciwpowodziowych wymaga odbudowy lub modernizacji). Potwierdzeniem zagrożenia była powódź w 1997 r., która wykazała braki w tym zakresie i spowodowała olbrzymie straty materialne. Konieczna jest więc budowa, odbudowa i przebudowa przeciwpowodziowej infrastruktury hydrotechnicznej, a także zabezpieczenie hydrotechniczne obszarów górskich i podgórskich, na których ma miejsce gwałtowny i nieoczekiwany przybór wód.

RPO województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2007–2013

Problematyka ochrony środowiska zawarta jest w 2. osi priorytetowej: *Zachowanie i racjonalne użytkowanie środowiska*.

W zakresie gospodarki wodościekowej rozwijane i unowocześniane będą sieci przesyłowe i oczyszczalnie ścieków, w szczególności wykorzystujące potencjał energetyczny odpadów (gazów) dla celów gospodarczych. Powinno to zdecydowanie ograniczyć zanieczyszczanie wód otwartych, a w szczególności rzek: Wisły, Drwęcy, Brdy, Osy, Noteci, jezior: Głuszyńskiego, Skępskiego, Łasińskiego, jezior Pojezierza Brodnickiego oraz Zalewu Koronowskiego.

Jeśli chodzi o gospodarkę odpadami, to wspierane będą inwestycje skierowane na zapobieganie powstawaniu odpadów, na odzysk i unieszkodliwianie odpadów (selektywna zbiórka, recykling, wtórne zagospodarowanie odpadów) połączone z odzyskiem energii. Wspierana będzie również rekultywacja składowisk odpadów.

W ramach zapobiegania zagrożeniom naturalnym wspierane będą inwestycje niezbędne dla utrzymania w sprawności urządzeń i obiektów ograniczających wystąpienie powodzi w obszarach dolinnych: wałów przeciwpowodziowych, przepompowni oraz suchych zbiorników (polderów). Wsparcie uzyska także budowa systemów retencji wód, dla zwiększenia zasobów dyspozycyjnych wody, dla przeciwdziałania odpływu wód ze zlewni na obszarach deficytowych, w tym budowa i modernizacja zbiorników wielozadaniowych.

RPO województwa lubelskiego na lata 2007–2013

Problematyka ochrony środowiska zawarta jest w 4. osi priorytetowej: *Środowisko i czysta energia*.

Zakres wsparcia w ramach tej osi obejmie m.in. następujące kierunki:

- ❑ oczyszczanie ścieków oraz zaopatrzenie w wodę; preferowane będą zadania z zakresu gospodarki ściekowej na terenach wiejskich, na obszarach atrakcyjnych turystycznie oraz na obszarach chronionych;
- ❑ gospodarka odpadami: selektywna zbiórka odpadów oraz ich przetwarzanie (recykling);
- ❑ rekultywacja obszarów zdegradowanych: wysypisk, hałd kopalnianych, obszarów przemysłowych;
- ❑ zapobieganie powodziom, skutkom suszy i okresowym podtopieniom (wały przeciwpowodziowe, poldery, zbiorniki retencyjne, regulacja cieków wodnych, rewitalizacja dolin rzecznych itp.) oraz zwiększanie naturalnej retencji dolin rzecznych;
- ❑ monitorowanie środowiska: bazy danych, stacje kontrolne, systemy pomiaru zanieczyszczeń, mapy terenów zalewowych itp.;
- ❑ wykorzystanie energii z odnawialnych źródeł.

RPO województwa lubuskiego na lata 2007–2013

Problematyka ochrony środowiska zawarta jest w 3. priorytecie: *Ochrona i zarządzanie zasobami środowiska przyrodniczego*.

W ramach tego priorytetu przewiduje się m.in. porządkowanie gospodarki ściekowej poprzez budowę, rozbudowę i modernizację systemów kanalizacji sanitarnej i deszczowej oraz oczyszczalni ścieków, a także zagospodarowanie osadów pościekowych.

Poważny problem stanowi właściwe rozwiązanie gospodarki odpadami, obejmujące segregację odpadów w miejscu ich powstawania, ich wywóz oraz odzysk z nich surowców wtórnych i powtórne ich wykorzystanie.

Niezbędne jest również podjęcie działań w zakresie ochrony przed powodzią i suszą oraz zapewnienie odpowiedniej regulacji stosunków wodnych. Będzie to przede wszystkim budowa i modernizacja wałów przeciwpowodziowych rzeki Odry, wykonanie zbiorników małej retencji wodnej na terenie gmin województwa lubuskiego oraz zwiększenie retencji jeziornej przez odbudowę zniszczonych budowli piętrzących. Pozwoli to na magazynowanie wody dla celów rolniczych, spłaszczenie fali powodziowej przez opóźnienie odpływu wód oraz zaopatrzenie w wodę okolicznych lasów.

RPO województwa łódzkiego na lata 2007–2013

Problematyka ochrony środowiska zawarta jest w 2. osi priorytetowej: *Ochrona środowiska, zapobieganie zagrożeniom i energetyka — poprawa stanu środowiska naturalnego i bezpieczeństwa energetycznego*.

Od początku lat 90. XX w. obserwuje się stopniową poprawę stanu środowiska naturalnego w województwie. Jest to związane zarówno z recesją gospodarczą, jak i

realizacją przedsięwzięć na rzecz ochrony środowiska. Nadal jednak istnieje potrzeba intensyfikacji działań w tym zakresie.

Wspierane będą przede wszystkim przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami komunalnymi i odpadami z sektora gospodarczego, w tym odpadami niebezpiecznymi, ochrony przyrody i kształtowania postaw ekologicznych mieszkańców województwa, ochrony przeciwpowodziowej oraz nadzwyczajnych zagrożeń środowiska i monitoringu jego stanu. Wspierane będą również działania w zakresie ochrony powietrza, w szczególności na obszarach przekroczeń dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń. W ramach osi priorytetowej przewidziane jest także wsparcie dla inwestycji wykorzystujących źródła energii odnawialnej występujące w regionie, m.in. wody geotermalne.

Źródłem zaopatrzenia w wodę województwa łódzkiego są zarówno wody powierzchniowe, jak i wody podziemne. Zasoby wód podziemnych regionu są stosunkowo bogate, ale występuje niedobór wód powierzchniowych. Niezadowalający jest także stan ich czystości. W celu zmniejszenia deficytu wody będą podejmowane działania na rzecz zmniejszania wodochłonności przemysłu i eliminowania strat w systemach rozprowadzania wody. Będą również budowane zbiorniki retencyjne.

Poprawa stanu gospodarki odpadami w województwie wymaga wzrostu odzysku odpadów komunalnych i odpadów niebezpiecznych. Problemem pozostaje także konieczność usunięcia z budynków mieszkalnych lub użyteczności publicznej elementów zawierających azbest. Azbest, po usunięciu z budynków, będzie unieszkodliwiany poprzez składowanie na specjalistycznych składowiskach. Przewiduje się także wsparcie wykorzystywania odpadów komunalnych do produkcji energii i ciepła.

Do poprawy bezpieczeństwa przeciwpowodziowego województwa oraz zmniejszenia strat związanych z powodzią i podtopieniami, a także do zwiększenia zasobów wód powierzchniowych regionu i zmniejszenia skutków suszy przyczyni się mała retencja wodna: odtwarzanie terenów zalewowych i innych obszarów podmokłych, zalesienia, zadrzewienia, roślinne pasy ochronne, ochrona oczek wodnych, stawów wiejskich, mokradeł itp., przywracająca zdolność do naturalnego retencjonowania wody, jak również budowa oraz poprawa stanu technicznego małych zbiorników wodnych, jazów i zastawek.

Zasadnicze znaczenie dla ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza będzie miało wykorzystanie odnawialnych źródeł energii (m.in. wody geotermalne).

RPO województwa małopolskiego na lata 2007–2013

Problematyka ochrony środowiska zawarta jest w 6. osi priorytetowej: *Infrastruktura Ochrony Środowiska*.

Bogate zasoby naturalne (unikalny krajobraz, obszary chronione, lasy, zasoby wodne, źródła mineralne) stanowią mocną stronę województwa małopolskiego i szansę jego rozwoju. Walory te nie są jednak w pełni wykorzystywane z powodu słabo rozwiniętej infrastruktury komunalnej. Nieuporządkowana gospodarka wodno-ściekowa, brak racjonalnej gospodarki odpadami, zanieczyszczenie powie-

trza oraz zagrożenie powodzią zmniejsza atrakcyjność Małopolski.

Skażenia wód powierzchniowych stanowiących źródło wody pitnej, zachodzące szczególnie w ostatnich dwóch latach (m.in. Nowy Targ, Sucha Beskidzka, Proszowice), zagrażają bezpośrednio zdrowiu i życiu ludzi. Wymaga to skanalizowania terenów w zlewniach, budowy i modernizacji istniejących oczyszczalni ścieków oraz lepszego zabezpieczenia ludności w dobrej jakości wodę do picia.

Z kolei odpady komunalne są w ok. 90% składowane na składowiskach, które w większości przypadków wymagają modernizacji, bądź wstrzymania działalności. Odzysk surowców wtórnych z odpadów komunalnych jest niewielki, w 2003 r. wyniósł 5,7%. Do poważnych problemów zalicza się obecność komunalnych odpadów niebezpiecznych trafiających na składowiska oraz niekontrolowane wprowadzanie odpadów do środowiska (dzikie wysypiska, spalanie odpadów w kotłach grzewczych). Coraz większym zagrożeniem dla środowiska są też osady ściekowe, obecnie najczęściej składowane. Inwestycje realizowane w ramach RPO będą więc ukierunkowane na zwiększanie udziału odpadów segregowanych w ogólnej ilości odpadów, usuwanie i unieszkodliwianie odpadów niebezpiecznych zawierających azbest, likwidację dzikich wysypisk, a także na edukację ekologiczną w zakresie gospodarowania odpadami.

Rzeki województwa małopolskiego charakteryzuje znaczny potencjał powodziowy. Około 80% gmin województwa zagrożonych jest możliwością wystąpienia powodzi. Z 1008 km wałów powodziowych, zarządzanych przez regionalne władze samorządowe, 36% wymaga pilnej modernizacji. Na terenach mocno zurbanizowanych szybkiego działania wymagają koryta rzek, które nie są w stanie pomieścić obecnie wód powodziowych. Innym problemem staje się coraz częściej występująca susza. Konieczne jest więc podjęcie działań mających na celu podniesienie retencyjności dorzeczy, ochronę przeciwpowodziową województwa oraz rozwijanie systemów monitorowania i ostrzegania przed klęskami żywiołowymi (powodzią i osuwiskami).

RPO województwa mazowieckiego na lata 2007–2013

Problematyka ochrony środowiska zawarta jest w 4. priorytecie: *Środowisko, zapobieganie zagrożeniom i energetyka*.

Cel główny priorytetu zostanie osiągnięty dzięki rozbudowie infrastruktury środowiskowej. Wspierane będą m.in. zadania dotyczące sieci wodnokanalizacyjnych, urządzeń i instalacji służących zaopatrzeniu w odpowiedniej jakości wodę oraz gromadzeniu i oczyszczaniu ścieków, prowadzeniu odzysku lub unieszkodliwiania osadów ściekowych, a także mające na celu racjonalne wykorzystanie wody. Realizowane będą też inwestycje zmierzające do zmniejszenia ilości składowanych odpadów, do rozwoju selektywnej zbiórki i segregacji odpadów, do termicznego przekształcania odpadów dla wytwarzania energii i ciepła, do budowy składowisk odpadów niebezpiecznych, a także do likwidacji istniejących składowisk wraz z unieszkodliwianiem ich zawartości.

Ponadto wspierane będą działania zmierzające do tworzenia spójnych, kompleksowych, regionalnych systemów monitoringu środowiska oraz prognozowania,

ostrzegania, reagowania i likwidacji skutków zagrożeń, zarówno naturalnych, jak i technologicznych.

RPO województwa opolskiego na lata 2007–2013

Problematyka ochrony środowiska zawarta jest w celu strategicznym C4: *Poprawa stanu środowiska naturalnego i ochrona przyrody oraz zapewnienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego* oraz w 4. osi priorytetowej: *Ochrona środowiska*.

Województwo opolskie boryka się przede wszystkim z dwoma poważnymi problemami: dużym zanieczyszczeniem wód oraz niewystarczającym stanem skanalizowania regionu. W związku z tym główny nacisk położony będzie na budowę, rozbudowę i modernizację oczyszczalni ścieków oraz na budowę i rozbudowę systemów kanalizacyjnych podłączonych do oczyszczalni ścieków. Dotyczyć to będzie w pierwszym rzędzie miast, ale obejmie również tereny wiejskie.

Wśród słabych stron regionu wymienia się brak powszechnego i w pełni funkcjonującego systemu wykorzystywania odpadów, obejmującego m.in. recykling, kompostowanie oraz odzysk biogazu ze składowisk. Konieczne jest zatem inwestowanie w tym kierunku, jak również unieszkodliwianie i odzysk osadów z komunalnych oczyszczalni ścieków oraz zagospodarowanie odpadów niebezpiecznych, a zwłaszcza wyrobów zawierających azbest. Należy także likwidować i rekultywować wyeksploatowane i dzikie składowiska odpadów.

Ze względu na położenie w dorzeczu Odry, zapobieganie powodziom oraz ochrona przed ich skutkami stanowi ważny problem rozwojowy regionu. Jednakże w dalszym ciągu brak jest skutecznych zabezpieczeń przeciwpowodziowych. Budowa obiektów ochrony przeciwpowodziowej będzie miała podstawowe znaczenie dla bezpieczeństwa powodziowego Opola, Nysy, Kędzierzyna-Koźła, Brzegu, Krapkowic i Lewina Brzeskiego oraz pozostałych terenów leżących w dorzeczu Odry. Należy również dążyć do zwiększenia retencji wód w powiązaniu z kompleksową modernizacją i rozbudową systemu polderów, suchych zbiorników, wałów i innych urządzeń wodnych, a także doskonaląc istniejący system monitorowania zagrożeń powodziowych. Działania te winny też tworzyć warunki dla utrzymania i stopniowego rozwoju żeglugi śródlądowej oraz dla wykorzystania potencjału energetycznego wód do produkcji energii odnawialnej.

RPO województwa podkarpackiego na lata 2007–2013

Problematyka ochrony środowiska zawarta jest w celu szczegółowym *Zapobieganie degradacji środowiska oraz zagrożeniom naturalnym i technologicznym, a także efektywna gospodarka zasobami naturalnymi* oraz w 3. osi priorytetowej: *Ochrona środowiska i zapobieganie zagrożeniom*.

W województwie podkarpackim wciąż niezwykle istotnym problemem jest niedostatecznie uporządkowana gospodarka wodno-ściekowa, brak racjonalnej gospodarki odpadami oraz zagrożenie klęskami żywiołowymi, w tym zwłaszcza powodziami.

Realizowane działania dotyczyć więc będą budowy i rozbudowy infrastruktury odprowadzania i oczyszczania ścieków, dostarczania i uzdatniania wody, gospodarki

odpadami komunalnymi, w tym osadami ściekowymi, a także infrastruktury przeciwpowodziowej i gospodarki wodnej.

W zakresie przedsięwzięć przeciwpowodziowych przewiduje się odtworzenie dolin zalewowych i obszarów podmokłych, a także modernizację istniejących i budowę nowych wałów przeciwpowodziowych, polderów, suchych zbiorników, zbiorników wielozadaniowych i kanałów ulgi, ograniczających zagrożenie powodziowe.

Istotnym obszarem wsparcia będzie także rozwój sprawnego systemu zapobiegania i ograniczania skutków zagrożeń, w tym naturalnych, a także realizacja przedsięwzięć związanych z przeciwdziałaniem zagrożeniu w postaci osuwisk, które na obszarze województwa jest szczególnie wysokie.

RPO województwa podlaskiego na lata 2007–2013

Problematyka ochrony środowiska zawarta jest w 5. osi priorytetowej: *Rozwój infrastruktury ochrony środowiska*.

Walory środowiskowe województwa podlaskiego są istotnym atutem regionu. Utrzymanie istniejącego stanu środowiska oraz przeciwdziałania negatywnym skutkom rozwoju gospodarczego wymaga ciągłego podejmowania działań, których celem jest: poprawa jakości powietrza, rozwój systemu zaopatrzenia w wodę, poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych, minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów oraz wprowadzanie metod ich selektywnej zbiórki, odzyskiwania i unieszkodliwiania, zarządzanie ochroną środowiska i kształtowanie edukacji ekologicznej oraz dążenie do wzrostu wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii.

Konieczny jest też rozwój gospodarki wodno-ściekowej województwa podlaskiego ze szczególnym uwzględnieniem obszarów chronionych i zabezpieczeniem sanitarnym stref zasobowych komunalnych ujęć wody.

RPO województwa pomorskiego na lata 2007–2013

Problematyka ochrony środowiska zawarta jest w 5. osi priorytetowej: *Środowisko i energetyka przyjazna środowisku*.

Oś priorytetowa 5. ma przyczynić się m.in. do ograniczenia zanieczyszczeń obciążających środowisko poprzez uporządkowanie gospodarki odpadami, tworząc w tym celu kompleksowe systemy odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych. Ważna jest również likwidacja zagrożeń wynikających z obecnej gospodarki odpadami, jak np. rozwiązanie problemu odpadów niebezpiecznych, w tym medycznych.

Konieczna jest też budowa, rozbudowa oraz przebudowa infrastruktury ochrony przed powodzią, a także przedsięwzięcie działań gwarantujących bezpieczeństwo oraz sprawność urządzeń i obiektów ograniczających zagrożenie powodziowe. Istotna jest również regulacja cieków wodnych oraz renaturalizacja cieków zniszczonych niewłaściwymi regulacjami.

Do zwiększenia bezpieczeństwa powodziowego oraz poprawy stosunków wodnych i minimalizacji skutków suszy ma przyczynić się m.in. realizacja przedsięwzięć wynikających z Programu Małej Retencji Województwa Pomorskiego do 2015 r. Program ten, przewidujący wykorzystanie zbiorników naturalnych (jezior) dla poprawy retencyjności, będzie realizowany w zlewniach kilkunastu rzek.

RPO województwa śląskiego na lata 2007–2013

Problematyka ochrony środowiska zawarta jest w 5. priorytecie: *Środowisko*.

Z racji dominującej roli, jaką tradycyjne sektory przemysłowe odgrywały przez wiele lat w strukturze gospodarki województwa śląskiego, obszar ten jest kojarzony z silnym zanieczyszczeniem środowiska. Zły stan środowiska jest efektem produkcji nadmiernej ilości zanieczyszczeń, wynikającej z charakteru gospodarki i nagromadzenia dużych skupisk ludzkich oraz zbyt ubogiej infrastruktury ochrony środowiska.

Tylko 64,8% ludności województwa obsługiwana jest przez oczyszczalnie ścieków, a ilość nieoczyszczonych ścieków przemysłowych i komunalnych na km² jest ponad pięć razy wyższa niż średnia krajowa. Ograniczone zasoby wodne województwa śląskiego (średnie roczne zasoby wód powierzchniowych na 1 mieszkańca województwa śląskiego są czterokrotnie niższe od średniej europejskiej i o ok. 28% niższe niż w całej Polsce) wymuszają wdrożenie racjonalnego systemu zarządzania tymi zasobami.

Wysoka ilość wytwarzanych odpadów komunalnych na terenie województwa wynosząca 1,3 mln Mg/rok, w większości składowanych, jest także problemem wymagającym rozwiązania. Kluczowym zadaniem w tym zakresie będzie selektywna zbiórka odpadów u źródła. Do rozwiązania tego problemu przyczyni się również wspieranie odzysku odpadów, w szczególności ich recyklingu oraz unieszkodliwiania.

Priorytet V RPO województwa śląskiego przewiduje zatem przede wszystkim poprawę infrastruktury wodno-ściekowej, zmniejszenie obciążenia środowiska odpadami oraz poprawę efektywności wykorzystania energii i surowców naturalnych.

RPO województwa świętokrzyskiego na lata 2007–2013

Problematyka ochrony środowiska zawarta jest w 4. celu szczegółowym: *Poprawa stanu środowiska naturalnego województwa* oraz w 4. osi priorytetowej: *Rozwój infrastruktury ochrony środowiska i energetycznej*.

Opóźnienia w poziomie wyposażenia infrastrukturalnego w województwie świętokrzyskim występują w każdym jego segmencie. Istotnym problemem jest poprawa jakości i zwiększenie dostępności wody pitnej oraz ograniczenie ilości odprowadzanych do środowiska nieoczyszczonych ścieków komunalnych. Budowa nowoczesnych systemów wodociągowych i kanalizacyjnych jest ważną częścią zadań 4. osi priorytetowej.

Unowocześnienia wymagają też stosowane systemy składowania i unieszkodliwiania odpadów. Wspierana więc będzie budowa, modernizacja oraz rozbudowa instalacji odzysku, unieszkodliwiania i segregacji odpadów, spalarni odpadów, a także rekultywacja składowisk odpadów i likwidacja dzikich wysypisk.

Pilnego rozwiązania wymaga również kwestia zapobiegania zagrożeniu powodziowemu. Służyć temu ma budowa i modernizacja wałów oraz zbiorników retencyjnych, tworzenie terenów zalewowych i regulacja cieków wodnych.

RPO Warmii i Mazur na lata 2007–2013

Problematyka ochrony środowiska zawarta jest w 2. osi priorytetowej: *Środowisko przyrodnicze*.

Czystość i bogactwo środowiska przyrodniczego Warmii i Mazur należą do najmocniejszych stron regionu. Wody powierzchniowe są głównym atutem regionu i ich czystość warunkuje rozwój turystyki wodnej i wypoczynku przyrodniczego. W południowej części województwa warmińsko-mazurskiego znajdują się także ogromne zbiorniki wód podziemnych, w większości pozbawione, niestety, izolacji od zanieczyszczeń z powierzchni ziemi. Kolejnym bardzo wrażliwym obszarem jest ochrona powierzchni ziemi przed zanieczyszczeniami stałymi.

Działania zgrupowane wokół 2. osi priorytetowej odnoszą się przede wszystkim do ochrony wód powierzchniowych i podziemnych poprzez budowę, rozbudowę i modernizację kanalizacji i oczyszczalni ścieków. Większego znaczenia nabierze naturalna forma ochrony wód, jaką jest zwiększenie lesistości na obszarach wododziałowych i wysokich zagrożeń wód powierzchniowych i podziemnych.

Przewidziane jest także stworzenie sprawnie działającego systemu hydrotechnicznego regulującego stosunki wodne oraz zabezpieczenie przeciwpowodziowe, a także unowocześnienie urządzeń osłony przeciwpowodziowej, w tym budowę zbiorników hydrotechnicznych, wałów przeciwpowodziowych, małej retencji wodnej itp., jakkolwiek na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego nie notuje się dużego zagrożenia powodziowego. Najwrażliwszym pod tym względem jest teren Żuław Wiślanych.

Ochrony powierzchni ziemi przed zanieczyszczeniami stałymi dotyczyć będą inwestycje w dziedzinie gospodarki odpadami.

RPO województwa wielkopolskiego na lata 2007–2013

Problematyka ochrony środowiska zawarta jest w 3. priorytecie: *Środowisko przyrodnicze* oraz w 4. priorytecie: *Rewitalizacja obszarów problemowych*.

W zakresie gospodarki wodnej nacisk będzie położony na ograniczenie odprowadzania zanieczyszczeń do wód i gruntu poprzez budowę, rozwój i modernizację systemów kanalizacyjnych, przepompowni i zbiorników oraz oczyszczalni ścieków. Braki w zaopatrzeniu w wodę pitną będą zmniejszane poprzez budowę, rozwój i modernizację systemów wodociągowych, przepompowni i zbiorników wody oraz urządzeń i systemów poboru i ujęć wody. Budowa nowych sieci wodociągowych będzie połączona z budową sieci kanalizacyjnych.

Wielkopolska cechuje się jednym z najniższych w kraju poziomów retencji sztucznej. Priorytetowo traktowane będą więc projekty, które mają na celu naturalne spowolnienie odpływu i wzrost retencji wody.

Nieuporządkowana gospodarka odpadami oraz niezadowalający stan zagospodarowania odpadów niebezpiecznych wymagają modernizacji i tworzenia nowoczesnych systemów przetwarzania i segregacji odpadów, obejmujących m.in. recykling, kompostownie, odzysk biogazu, spalanie i termiczną obróbkę odpadów z odzyskiem energii, a także zbiórki i unieszkodliwianie odpadów niebezpiecznych.

Potrzeba poprawienia jakości przestrzeni regionu powoduje konieczność rewitalizacji terenów zdegradowanych wraz z przygotowaniem takich terenów do rekultywacji. Dotyczyć to będzie przede wszystkim wyeksploatowanych składowisk odpadów.

RPO województwa zachodniopomorskiego na lata 2007–2013

Problematyka ochrony środowiska zawarta jest w celu szczegółowym *Poprawa warunków życia poprzez zachowanie i ochronę środowiska naturalnego oraz zwiększenie bazy społecznej województwa* oraz w osiach priorytetowych 4: *Infrastruktura ochrony środowiska* i 6: *Kultura i rewitalizacja*.

W ramach 4. osi priorytetowej realizowane będą inwestycje z zakresu gospodarki wodno-ściekowej oraz gospodarki odpadami. Wsparcie uzyskają także inwestycje mające na celu poprawę stanu bezpieczeństwa przeciwpowodziowego, przeciwpożarowego oraz ochrony przed skutkami nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, m.in. poprzez wykonanie melioracji podstawowych, a także poprzez budowę infrastruktury monitoringu stanu środowiska.

Na obszarach miast niezbędna jest również rewitalizacja obszarów zdegradowanych umożliwiającą zmiany ukierunkowane na aktywizację społeczną i gospodarczą.

Źródła:

<http://www.fundusze-strukturalne.gov.pl/NSS/programy/regionalne/>

http://rpo.dolnyślask.pl/pliki/RPO_21_08_2007.pdf

http://www.kujawsko-pomorskie.pl/files/roz_reg/prog_oper/rpo/RPO_WKP_12_07_07.pdf

http://www.rpo.lubelskie.pl/webapp/img/docs/RPOWL_060307_1173355780.pdf

<http://www.lrpo.lubuskie.pl/>

http://test.lodzkie.pl/system/galleries/download/RPO/RPO_20070713.pdf

<http://www.malopolskie.pl/Archiwum/?id=1967>

http://www.mazovia.pl/news_pliki/0/821.pdf

<http://umwo.opole.pl/docs/rpowo2007-2013poczenie-formalne.pdf>

http://www.wrota.podkarpackie.pl/res/um/samorzad/rpo_wp_13_07_07.pdf

<http://www.wrotapodlasia.pl/NR/rdonlyres/9DAE1F6F-D17A-4337-9DD9-9FC4C7E3DE05/0/nowyRPO.doc>

http://www.dpr.woj-pomorskie.pl/images/dyn/RPO_WP_160807_POL.pdf

http://www.fundusze-strukturalne.gov.pl/NR/rdonlyres/E4C3BDBC-980B-47BA-BC37-953469129B65/19987/ROPWarmia_i_Mazury_190506.pdf

<http://www.wielkopolska.mw.gov.pl/files/att1961.pdf>

<http://rpo.silesia-region.pl/zalaczniki/2007/08/30/1188464052.pdf>

http://www.rozwoj-swietokrzyskie.pl/dane/strony/programy_pliki/RPOWS.doc

<http://www.um-zachodniopomorskie.pl/zalaczniki/rpo-192a.doc>